

Видання Анфологіонів у друкарні Львівського Ставропігійського братства XVII – першої половини XVIII ст.

Розглядається історія видання Анфологіона в друкарні Львівського Успенського Ставропігійського братства в 1632–1738 рр. Всього побачило світ шість видань Анфологіонів, останнє було надруковане відповідно вимогам Греко-католицької церкви за постановами Замойського церковного собору. Відзначаються відомості про друкарів, тиражі видань, ціни, за якими продавали книги. Порівнюються особливості оформлення титульних аркушів книг. Аналізуються основні аспекти передмов і післямов, в яких особлива увага приділялася текстологічній роботі видавців, а також алегоричному поясненню назви і значення книги. Розглядаються тексти Змістів, які виступають важливими джерелами з хронології і містять важливу інформацію про назви місяців. Простежуються зміни складу збірників, відзначаються тексти, якими доповнювалися книги при перевиданнях, а в останньому, навпаки, видалялися.

Ключові слова: Друкарня Львівського Успенського братства, Анфологіон, Мінея святкова

Богослужбові кириличні видання Анфологіона (Мінеї святкової), що містять служби великим святам і вибраним святим нерухомого календарного циклу, а також послідування святам – є важливими і необхідними книгами для богослужіння. Внаслідок специфіки книгодрукування на українських землях у XVII – першій половині XVIII ст., яке здійснювалось власними, монастирськими друкарнями, видання Службових Міней – 12-томних комплектів – не практикувалося, головним чином через дороговизну (такий видавничий проект у той час здійснювався тільки на Московському друкарському дворі). Тому в українській видавничій практиці XVII – першої половини XVIII ст. складається традиція видань Мінеї святкової. Ці книги частіше називалися Анфологіонами, що на грецькій мові (Ανθολόγιον) – антологія, буквально – збірник квітів, квітник. Також книгу називали Трефологіон, що буквально з грецької (Τρεφολόγιον) означає – стисле зібрання.

Кириличним виданням XVII–XVIII ст. приділяли увагу перш за все бібліографи. В бібліографії були описані загальні відомості про видання – їхній формат, обсяг, аркушеву формулу, шрифти, особливості набору, художнє оформлення. Найповніша інформація про львівські видання Анфологіонів міститься у каталозі Я. Ісаєвича і Я. Запаско “Пам’ятки книжкового мистецтва: каталог стародруків, виданих на Україні”, де також подається інформація про місця зберігання примірників [1, кн. 1, № 227, 259, 313, 378, 689; кн. 2, ч. 1, № 1308]. Так чи інше львівські видання Анфологіонів фігурують у різних розвідках,

присвячених історії книгодрукування, різним аспектам книжкової культури. Але спеціальних досліджень історії друкування цих книг, їхнього змісту, джерелознавчих і текстологічних аспектів текстів досі не було.

В даній статті ставиться **мета** постановки основних проблем дослідження львівських видань Анфологонів XVII – першої половини XVIII ст., вирішуються завдання виявлення джерел щодо історії друкування і продажу книг, аналізуються тексти передмов, розглядається динаміка змін складу збірників.

Традиція видань Анфологонів на українських землях веде початок від надрукованого Памвою Бериндою в друкарні Києво-Печерської лаври 16 січня 1619 р. Це об'ємна книга формату ін-фоліо, що складається з 1068 сторінок. Джерелами для неї стали слов'янські рукописи і венеціанські видання XVI ст. Як сказано в передмові, над книгою працювали Іов Борецький, Захарія Копистенський та Памво Беринда. Починаючи з 1632 р. Анфологоні видавала друкарня Львівського Успенського Ставропігійського братства. У XVII ст. в ній вийшло 5 видань книги, а останнє шосте видання побачило світ у 1738 р. В XVII ст. на українських землях було здійснено також ще одне видання Анфологону, надруковане в Новгород-Сіверську 1678 р.

Львівські видання Анфологона користувалися великим попитом і саме видання цієї друкарні забезпечували потребу в цій богослужбовій книзі на українських землях протягом століть: з 30-х рр. XVII ст. по 40-і рр. XVIII ст. Перше львівське видання Анфологона вийшло в 1632 р. Відомо три варіанти звороту титульного аркуша – із зображенням Христа зі зняттями пристрастей, герба Кропивницьких і Івана Боярського, що супроводжуються силабічними віршами. Вірші на герб Кропивницьких написані Андрієм Скольським, який був друкарем і управителем друкарні в цей час, що дає підстави вважати його друкарем першого львівського Анфологона [1, кн. 1, № 227]. Незважаючи на те, що книга досить велика за обсягом (523 аркуші), тираж розійшовся досить швидко.

Друге видання Анфологона вийшло з друку 26 жовтня 1638 р. Ім'я друкаря зазначене на останньому 637 аркуші: “Іоаннь, Куновичь Друкаръ”. У післямові вказується детально час друку книги: початок роботи – року від створення світу 7146, від Різдва Христового 1637 р., індікта 5, вересня в 9 день. Закінчено роботу було року “бытія міра” 7146, від Різдва Христового 1638 р., індікта 6, місяця жовтня 26. З цього випливає, що дата вказана за січневим стилем новоліття, тобто і в книжковій традиції використовували стиль, яким послуговувалися у тогочасній Речі Посполитій.

Третє видання Анфологона датується 12 квітня 1643 р. За архівними документами вдалося встановити, що друкував його Андрій Скольський з помічником Степаном Комаренським [2, спр. 1057]. Тираж книги повинен був скласти 1370 примірників, але фактично надрукували 1358, з яких 6 були з дефектами. Книга продавалася досить швидко, через два роки більше половини накладу (723 книги) було розпродано (залишилося 572 книги “в секстернах”

(без палітурки) і 63 переплетених). Продавалася книга в палітурці здебільшого по 20 злотих, а в секстернах – по 16–18 злотих [3, с. 340–341, 343]. За палітурку братство платило інтролігаторам (палітурникам) по 2 злотих за книгу. Це була найдорожча палітурка, що, ймовірно, пояснюється розмірами тому і затратами на дошки та шкіру. Для порівняння, палітурка для Апостола – книги також формату ін-фоліо, але значно меншої за обсягом, коштувала 1 злотий 8 грошів [3, с. 345].

Четверте видання Анфологіона надрукував Михайло Сльозка 24 травня 1651 р. Книга друкувалася дуже довго – з 13 липня 1647 р. по 24 травня 1651 р. (для порівняння, видання 1638 р. друкувалося 13 місяців, а 1643 р. – 6). Це було пов’язано з конфліктом між братством і друкарем, який тривав кілька років. Через ці обставини друк книги постійно відкладався [4, с. 215–216; 5, № 117, 118, с. 200–209, № 137, с. 251]. У 1651–1664 рр. братство продавало Анфологіон по 18 злотих за книгу в секстернах і по 20 злотих – в палітурках, проте з 1663 р. ціни підвищуються до 19,5 і 22 злотих відповідно, а в 1669 р. продавали вже по 37 злотих в секстернах і по 40 в палітурках, у 1674–1676 рр. по 47 і 50 злотих відповідно [3, с. 348, 351, 353, 355, 359, 362–363, 385, 391].

П’яте видання вийшло з друку 15 березня 1694 р. Контракт братства з друкарем Симеоном Ставницьким на видання 1500 примірників Анфологіона був укладений 9 серпня 1692 р. У роботі над книгою в якості складальника йому допомагав син Василь Ставницький. Їхні імена є у виданні: “Сум[еон] Туп[ограф]” (тит. арк. зв.) і “Вас[илий] С[тавницький]” (арк. [1] 3-го рах.). Фактичний тираж книги, надрукованої на високоякісному гданському папері, склав 1496 примірників, які надійшли на склад братства 22 липня 1694 р. За кожну книгу, згідно з контрактом, друкареві було заплачено по 4 злотих (загальна сума виплат становила 5 960 злотих). Зменшення належної суми за наклад згідно контракту (6 тис. злотих), мабуть, пов’язано з дефектними примірниками [6, с. 256, 262–263, 398–399; 7, арк. 59 зв.; 2, спр. 1106, арк. 14–14 зв.; 8, с. 111, № 14, с. 118]. Продавали Анфологіон в секстернах по 70 злотих [2, спр. 1121, арк. 8 зв., 9, 11 зв.–12].

Останнє, шосте, видання Анфологіона вийшло в друкарні Львівського братства 11 вересня 1738 р. Слід звернути увагу, що у вихідних даних, як і у виданні 1632 р., застосовують січневий стиль, який використовувався в Речі Посполитій у XVII–XVIII ст. Відомості про друкаря, котрий видав книгу, а також її наклад поки що встановити не вдалося. Продавалася книга по 87 злотих в палітурці і по 80 злотих в секстернах [2, спр. 1194, арк. 13–14]. Специфіка цього видання в тому, що це перше і єдине львівське видання Анфологіона, надруковане після прийняття греко-католицької унії Львівським братством і після Замоїського церковного собору, який постановив внести зміни в богослужбові книги. 3 березня 1738 р. вийшло окружне послання Київського митрополита, Львівського єпископа Афанасія (Шептицького) про зміни у львівських виданнях, які треба було внести до випущених раніше книг. В тому числі було вказано на зміни, що

треба було внести до “Триѡолою” [9, арк. 4–5]. У Анфологоні, що вийшов з друку через декілька місяців після публікації послання Афанасія (Шептицького), були враховані всі вимоги до нової редакції тексту книги.

На титульному аркуші всіх видань книга названа “Анѡологон сиречь: Цвѣтословъ, или Трѣфолог: творения различных с[вя]тых Ѡ[е]ць” (у виданні 1694 р. остання частина заголовку відрізняється: “съставленный Ѡ с[вя]тых о[те]ць”). У Анфологоні 1632 р. на титульному аркуші зазначено, що книга надрукована з благословення “вселенскаго патріарха кврѣ Кврїлла”, тобто константинопольського патріарха Кирила Лукариса, а також, як доповнено в передмові, з благословення львівського єпископа Єремїї (Тисаровського). На титульному аркуші видання 1638 р. вказано, що друк книги здійснюється з благословення “четверопрестолных патріарх”, київського митрополита Петра Могили і львівського єпископа Єремїї (Тисаровського). У виданнях 1643, 1651, 1694 рр. зазначено, що друкуються вони за благословенням “четверопрестолныхъ восточныхъ с[вя]тѣйшихъ патріархъ, тцанїемъ же и иждивенїемъ братства при храмѣ Успенїа пр[ечи]стыа Б[о]гоматере”. У виданні 1738 р. вказується, що друкуються книга з благословення київського митрополита Афанасія (Шептицького).

Передмови у всіх виданнях написані від імені Львівського Успенського братства (“Братство храма Успенїа пр[е]с[вятая] Б[огороди]ца в Ставропігїи Ѳрону Патріаршего Леондополитане”, у виданні 1738 р. – “в ставропѣгїи лвовской”). У передмові “Къ хр[и]столюбиву и бл[а]гоподвижну читателю” до першого видання Анфологона 1632 р. особливо обговорюється, як велася робота при підготовці книги до друку. Для звірки тексту з грецьким варіантом братство отримало “Анѡологон греческий, въ исправленїи словенскаг[о]” від Кирила Лукариса. Відзначається, що деякі тексти були переведені повністю з грецької мови, а багато текстів було виправлено при звірці з грецькими, особливо тропарі. У післямові до другого видання книги (1638) зазначено, що в неї були внесені виправлення: “Люботрудным же исправленїем скудоумных, многогрѣшныхъ предстателствомъ всѣхъ с[вя]тыхъ да напишутсѧ: и Ѡ благодарно приемлющихъ, въ м[о]литвахъ да паматствуютсѧ” (арк. 636). Також в післямовах до видання 1643 р. наголошується, що книга виправлена і доповнена: “напечатана быс третицею оуже всеконечнѣ изслѣдованна распространенна и исправленна, съ еллинскими истинными извводы” (арк. 512); до видання 1651 р.: “напечатана быс четвертицею оуже, всеконечнѣ изслѣдованна распространенна и исправленна, съ еллинскими истинными изводы” (арк. 671); до видань 1694 і 1738 рр.: “всеконечнѣ изслѣдованна распространенна и исправленна, съ еллинскими истинными изводы” (арк. 671; [4] зв. 3-го рах.).

Особливості складу Анфологона детально відзначаються в передмовах. У тому числі йдеться про те, що до їхнього складу вміщено не тільки розповіді про “древних греческих” святих, але і про російських “великоименитаго рода россїйскаг[о], въ правой и бл[а]гочестивой каѡоличестѣй вѣрѣ просїаша” (1632). Починаючи з видання 1638 р. і у всіх наступних пояснюється назва кни-

ги: Анфологiон (цветослов), або Трифологiон (“сладость словесна, услажденiе словесно”), або Соборник Мiнеї вибраної. Автори передмов підкреслюють, що книга мiстить збiрку вибраних “торжеств празденственных”, славослiв’я і похвали Богородицi, подiї пророцтв всiх пророкiв, апостольськi проповiдi, труди, подвиги, постування і кровопролиття мученикiв і всiх святих.

У передмовах використовуються метафори для створення особливого образу книги у читача. Книга порiвнюється з квітами і райським садом (“яко цвѣты краснорачныа” (1632); “рай мысленный, цвѣты бл[а]гоухащими пестрообразно оукрашенный” (1638, 1643, 1651, 1694)), небесною росою (“аки н[е]б[е]сною росою греческим истиннословіем доволнѣ напоивше” (1632), “истиннословіем греческим, аки н[е]б[е]сною росою доволнѣ напоенна, и достовѣрнѣ преведена и справлена” (1638), “аки н[е]б[е]сною росою доволнѣ напоенна” (1643, 1651, 1694, 1738)), рiчками і океаном (“Море великаго Океана, ѿкружающiй волнами славословленiи ввесь мiръ: Оумный Евфрат четвероустно истѣкающiй из Едема, и изобилно всю тварь сладостными пѣнiи напающiй” (1638, 1643, 1651, у виданнi 1694 р. кiнець фрази опущено)), музичними iнструментами (“органъ мусикiйск, цѣвница гуслей, брацало десатострунно, исполнѣ бл[а]ггод[а]тей оутѣшенiа” (1638, 1643, 1651, 1694), “сладость сегѡ д[у]ховнаго органа” (1738)). Також книга порiвнюється з небесним (“Востокъ пресвѣтлаго с[о]лнца Хр[и]ста, страны всѣ лучами дарованiй д[у]ховных просвѣщающiй: Луна испрещренна свѣтолитiемъ Б[о]гоподобным: Многосвѣтлых свѣзды различныа, нощъ и д[е]нѣ блистанми памятию с[в]я[т]ыхъ сiяющiя” (1638, 1643, 1651, 1694)), слову Священного Писання (“Закон Г[о]сп[о]де[н]ь ѿ Сiона происходащiй, и слово смотренiа Вл[а]д[ы]чна ѿ Иер[у]с[а]лима” (1638, 1643, 1651, 1694)), дорогоцiнними каменями і металами – адамантом, бiсером, золотом (“даръ сей дражайший ... над адаманти”, “злато сiе с[о]лнца свѣтлѣйшее”, “паче тысящъ злата и сребра”, “сей бисерьъ духовнiй” (1738)).

Ксилографiчну рамку титульного аркуша Анфологiона 1632 р. виконав гравер iєродиякон Георгiй. Знизу рамки є пiдпис: “Георгiи iєродвакон въ Львовѣ рок. бож. 1632”. На рамцi зображенi: зверху – Исус Христос, що сидить на тронi, з бокiв – патрiарх Герман, патрiарх Сергiй, патрiарх Софронiй, архiєпископ Йоанн; патрiарх Анатолiй, Йоанн Дамаскин, митрополит Йоанн і єрусалимськiй архiєпископ Андрiй – автори текстiв та спiвiв, якi увiйшли в Анфологiон. Рамка для другого видання була виконана майстром Иллею: “Иллѣ рок. б-жи 1638 м-ца окто. во 31 д-н”. Розкiшна барокова багатоскладова композицiя мiстить зображення численних авторiв пiсень, вплетених в картушi з виноградних лоз, а у верхнiй частинi композицiї центральне мiсце займає образ Исуса Христа, який зрошує сад словес. Ця ж рамка використовувалася у виданнях Анфологiона 1643 і 1651 рр. Рамку титульного аркуша для примiрникiв 1694 р. виготовив Никодим Зубрицькiй, про що свiдчить пiдпис на ксилографiї: “Рок 1694 м[е]с[я]ца марта 16 в каедрѣ Львов. Никодим изобрази”. Вона також являє собою барокову композицiю, яка зображує виноградне дерево з авторами текстiв

книги, де у верхній центральній частині вміщено зображення Ісуса Христа, а в нижній частині композиції в картуші розміщено ще одне дерево з зображенням Успіння Богородиці. Ця рамка була використана також для видання 1738 р. На титульних аркушах видань 1643, 1651, 1694, 1738 рр. подається пояснення символіки зображень на рамці: “Анфологион... составленный СѢ с[вя]тых ѿтець изображенныхъ здѣ”.

Починаючи з другого видання і у всіх наступних, спочатку книги вміщено “Оглавление въ Анеологію...”. Крім власне змісту, цей текст мав самостійне значення як календар (місяцеслов). У зв’язку з тим, що структура книги побудована за датами 12 місяців, починаючи з вересня, то початок кожного розділу – місяця – супроводжується короткою інформацією про назви місяців, а також про кількість днів у місяці та кількості денних і нічних годин [10, с. 234, 238]. У виданнях 1651, 1694 і 1738 рр. зміст супроводжує коротка передмова, що пояснює структуру свят церковного календаря і специфіку богослужінь відповідно.

На ретельне редагування Анфологіонів вперше звернув увагу А. С. Криловський, який зазначив цілий ряд доповнень до видання 1638 р., у порівнянні з 1632 р., і вказав, що великі зміни було внесено в склад книги 1643 р., порівняно з попереднім. Також він зазначив, що у видання 1651 і 1694 рр. були внесені незначні зміни [11, с. 288–289. прим. 9].

Відзначимо тут тільки великі розділи по датах свят, внесених до складу Анфологіона при кожному перевиданні. До складу видання 1638 р. були включені наступні послідування: 20 листопада – передсвяття Введення в храм Пресвятої Богородиці; 24 листопада – св. великомучениці Катерини і св. мученика Меркурія; 4 грудня – св. великомучениці Варвари і преподобного о. Йоанна Дамаскіна; 13 грудня – свв. мучеників Євстратія, Авксентія, Євгенія, Мардарія і Ореста; 17 грудня – св. пророка Даниїла і свв. трьох отроків: Ананії, Азарії та Мисаїла; 18 січня – святителів Афанасія і Кирила, архієпископів Олександрійських; 25 травня – Трете Знайдення чесної глави св. пророка Предтечі і Йоанна Хрестителя; 11 червня – свв. апостолів Варфоломія і Варнави; 30 червня – собор свв. славних і всехвальних дванадцяти апостолів; 2 липня – положення чесної ризи Пресвятої Владичиці нашої Богородиці у Влахерні; 5 липня – преподобної Марфи, матері св. Симеона чудотворця і батька Афанасія Афонського; 13 липня – собор св. архангела Гавриїла і преподобного Стефана Саваїта; 25 липня – Успіння св. Анни, матері Пресвятої Богородиці; 16 серпня – пренесення від Едеси в Константинополь нерукотворної ікони (убруса) Господа нашого Ісуса Христа. Всього було додано 14 дат послідувань свят. Також збірник був доповнений “восслідуваннями загально святим непразднуємим”, двома канонами Пресвятій Богородиці і деякими тропарями і кондаками. Ці доповнення входили в усі наступні видання Анфологіона.

Видання 1643 р. було доповнено наступними послідуваннями: 20 вересня – св. великомученика Євстафія Плакіді і з ним убієнних; 12 листопада – св. Йоанна Милостивого, архієпископа Олександрійського і преподобного Ніла

Постника; 28 грудня – свв. мучеників (20 000) в Нікомидії спалених; 30 грудня – св. мучениці Онисії і преподобного Зотика пресвітера, і сірих живильника; 26 березня – собор св. архангела Гавриїла; 30 березня – преподобного Йоанна Листвичника; 8 липня – св. великомученика Прокопія. Видання 1643 р. було доповнено сімома датами свят. Видання 1651 і 1694 рр. зберігали такий же склад, як і примірники 1643 р.

Зміни були внесені до структури видання 1738 р., але на цей раз зі складу збірника були виключені два послідування свят: 21 грудня – передсвяття Різдва Христового і св. мучениці Юліанії; 12 лютого – кончина св. Алексія митрополита Київського і всієї Русі чудотворця. Також були виключені деякі синаксарі, згадки російських святих, багато виразів в текстах, а деякі фрази були виправлені. Це було пов’язано з постановами про виправлення богослужбових книг Замоїського собору 1720 р. [12, с. 386–391]. 3 травня 1738 р. була видана грамота львівського єпископа Афанасія (Шептицького) із зазначенням конкретних змін, які слід було внести священнослужителям в уже надруковані книги друкарні Львівського братства. У тому числі цілий ряд виправлень стосувався Анфологіона 1694 р. Всі зазначені виправлення у виданні 1738 р. були враховані.

Видання Анфологіона (Мінеї святкової) в друкарні Львівського Ставропігійського братства протягом століття (1632–1738) дозволяло забезпечувати цією богослужбовою книгою церкви Київської митрополії. Це була найоб’ємніша і найдорожча книга, при цьому вона мала постійний попит і тиражі, які становили від 1 200 до 1 500 примірників і швидко розходилися. Книга ретельно редагувалася, допоки в середині XVII ст. не сформувався її усталений склад, а останнє видання редагувалось вже з урахуванням специфіки греко-католицької церковної практики.

1. Ісаєвич Я. Д., Запаско Я. П. Пам’ятки книжкового мистецтва: каталог стародруків, виданих на Україні. Львів, 1981. Кн. 1. 136 с.; 1984. Кн. 2. Ч. 1. 131 с.; 1986. Кн. 2. Ч. 2. 127 с.

2. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 129. Оп. 1.

3. Шустова Ю. Э. Документы Львовского Успенского Ставропигийского братства (1586–1788): источниковедческое исследование. Москва, 2009. 666 с.

4. Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. 520 с.

5. Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні (XVI – перша половина XVII ст.): зб. документів / упоряд. Я. Ісаєвич, О. Купчинський, О. Мацюк, Е. Ружицький. Київ, 1975. 344 с.

6. Архив Юго-Западной России. Киев, 1904. Ч. 1. Т. 12.

7. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 5: Оссолінських. Оп. 1. Спр. 2125/II.

8. Шустова Ю. Э. Книга контрактов Львовского Ставропигийского братства с типографами (1680–1757): проблемы источниковедческого исследования // Исторические науки. Историография, источниковедение, методы исторических исследований. 2009. № 4. С. 108–123.

9. Шептицкий Афанасий. [Послание об исправлении богослужбных книг. 3 мая 1738 г.]. Львов: Тип. братства, [1738]. 2°.

10. Шустова Ю. Э. Славянские названия месяцев в украинских печатных книгах конца XVI – XVII в. // Междисциплинарность: Что от историка требует, что дает и чего лишает?: сб. трудов междунар. науч. конф. “Стены и мосты: междисциплинарные подходы в исторических исследованиях”. Москва, 24–25 мая 2018 г. Москва, 2019. С. 229–239.

11. Крыловский А. С. Львовское Ставропигиальное братство: (Опыт церковно-исторического исследования). Киев, 1904. 568 с.

12. Шустова Ю. Э. Издание богослужений новых праздников в униатской церкви после Замойского собора 1720 г.: проблемы изучения и атрибуции // Берковские чтения. Книжная культура в контексте международных контактов: материалы Междунар. науч. конф. (Минск, 25–26 мая 2011 г.). Москва, 2011. С. 386–391.

SUMMARY

Shustova Yuliya

Publication of the Anthologions in the printing house of the Lviv Stavropigion Brotherhood of the XVII – the first half of the XVIII century

The history of the publication of the Anthologions (the Festal Menaion) in the printing house of the Lviv Stavropigion Brotherhood in 1632–1738 are investigated. It is observed that six editions of the Anthologions were published in total. They were published in 1632, 1638, 1643, 1651, 1694 and 1738. The latest edition of the Festal Menaion (1738) was printed in accordance with the requirements of the Greek Catholic Church under the orders of the Zamojsky Church Council. The Anthologions in Lviv editions were in high demand and it was this printing press that provided the need for this liturgical book on Ukrainian lands for centuries. It was not possible to establish the names of printers for all publications. The Anthologion of 1632 was probably published by Andrei Skolsky. Also according to archival documents it was possible to establish that he printed the Anthologion in 1643. In the editions, the names of the printers were given by Ivan Kunotovich (1638), Mikhail Sliozka (1651), Simeon Stavnitsky with his son Vasily Stavnitsky (1694). The name of the typographer of the 1738 edition could not be established. The information about the circulation of editions, the prices at which books were sold is provided. It is marked that the title pages of the editions included the title of the book, source information, and the blessing of which it was printed. Much importance was attached to the decoration of the frame. In all editions they are executed in baroque style and point to numerous authors of the text of the book. The main topics of the texts of the preface and afterword are analyzed. Special attention is paid to the textual work of publishers. Particular attention is paid to allegorical interpretations of the title of the book and its meaning for readers. The texts of the Table of Contents are considered. It is highlighted that they are important sources for historical chronology and contain important information about the names of the months of the 17th century folk calendar. Changes in the composition of collections are researched. The texts that supplement the books during reprints are noted. The texts that were excluded from the latest edition of the Festal Menaion are indicated.

Keywords: the printing house of the Lviv Stavropigion Brotherhood, the Anthologion, the Festal Menaion